

De website: Kafka's Prozess in Vlaanderen

Ik heet Josef K. en ik ben 21 jaar. Ik zit in het derde jaar van de HBO-opleiding Communicatiemanagement. Op 20 april leverde ik de website in, die ik ontworpen had. Een gediplomeerde communicatiemanager moet namelijk ervaring hebben in het maken van websites. Op 19 mei ontving ik een brief van de voorzitter van de examencommissie, waarin ik werd uitgenodigd voor een hoorzitting in verband met 'onregelmatigheden' rond de ingeleverde website. Er stond niet bij om wat voor soort onregelmatigheden 't ging. Op de hoorzitting, 22 mei, kreeg ik te horen dat de verdenking was gerezen dat ik de website door een onbekende derde, John Doe, had laten maken. Ik heb dat categorisch ontkend. Toen kreeg ik de opdracht om staande de vergadering een bepaald deel van de website opnieuw te produceren. Ik was inmiddels helemaal van streek en bracht er weinig van terecht. De ICT-docent zat erbij en maakte nauwkeurig verslag van mijn zenuwachtige gehannes. Er zat trouwens ook nog een derde figuur bij, die werd voorgesteld als ombudsman. De volgende dag kreeg ik van de examencommissie (of om precies te zijn: de examenrechtcommissie) te horen dat ik wegens fraude een nul had gekregen en dat ik het programmaonderdeel volgend jaar moest overdoen. Ik was stupefiet. Het is toch al te dol dat ze alleen op basis van een vage verdenking en een knullige hoorzitting tot fraude besluiten? Ik tekende beroep aan bij de Interne Beroepscommissie van onze hogeschool, en vervolgens bij de Vlaamse Raad voor Betwistingen, maar ik werd door beide instanties in het ongelijk gesteld.¹

Ziedaar mijn reconstructie van de casus die door de Vlaamse Raad gepubliceerd is (8/7/2008). Als naïeve buitenstaander veronderstel ik daarbij dat Josef K. onschuldig is, maar dat weet ik natuurlijk niet. Het is evengoed denkbaar dat hij de website inderdaad, al dan niet tegen betaling, door John Doe heeft laten maken. En het is ook denkbaar dat hij de website weliswaar zelf heeft gemaakt, maar dat hij daarbij hulp heeft gehad van een vriendje, of van zijn broer of van zijn moeder, die in de ICT-branche werkzaam is. In dat geval zou het kunnen zijn dat hij in een bepaalde passage een sophisticated oplossing heeft gekozen die men van een beginnening niet zou verwachten, dat hij die aangereikte oplossing wel heeft begrepen, maar dat hij achteraf niet in staat is die oplossing opnieuw, maar nu op eigen kracht, te produceren.

De casus zal vele docenten bekend voorkomen. Studenten moeten een werkstuk maken, waarin ze bepaalde bekwaamheden moeten gebruiken en verder-ontwikkelen. Het werkstuk wordt ingeleverd en bij sommige studenten vraag je je af of ze dat werkstuk inderdaad op eigen kracht gemaakt hebben. Of er komt een jaloerse medestudent op je spreekuur, die beweert gehoord te hebben dat Josef K. gefraudeerd heeft: naar verluidt heeft hij een coach ingehuurd om hem door het werkstuk heen te slepen. Je kijkt nog eens goed naar het werkstuk en je concludeert dat de kwaliteit van Josefs werkstuk inderdaad verdacht goed is. Wat moet je dan doen?

- moet je Josef K. ter verantwoording roepen?
- wat zou je ervan vinden als Josef K. erkent dat hij bij sommige problemen advies heeft gevraagd aan derden? wordt hiermee erkend dat hij frauduleus heeft gehandeld?
- moet je in dat geval controleren of hij inmiddels in staat is die problemen op eigen kracht op te lossen?
- en als hij ontkent hulp van derden te hebben gehad: mag je hem dan aan een aanvullende toets onderwerpen om te controleren of hij in staat is cruciale problemen op eigen kracht op te lossen?

Ik ben geneigd een dergelijk werkstuk gelijk te stellen aan een *take-home tentamen*: een tentamen dat zonder surveillance wordt afgelegd.² Als de docent-beoordelaar, kennisgenomen hebbend van het ingeleverde werk, fraude vermoedt, dan ligt de bewijslast uitsluitend bij hem en niet bij de vermeende fraudeur. Hij mag dan niet een aanvullend tentamen afnemen om zijn verdenking hard te maken. Door het kiezen van deze 'softe' beoordelingsmethode, een *take-home tentamen*, heeft hij het risico genomen dat hij vermeende fraude niet kan bewijzen en dat hij vermeende fraudeurs reglementair moet laten slagen.

Maar zijn docenten dan aan de (frauderende) konijnen overgeleverd? Nee, zij hebben tot taak alles in het werk te stellen om fraude te voorkomen of om het risico op fraude in elk geval te verkleinen. Bijvoorbeeld door de beoordeling in de tijd te spreiden (na elke projectfase laat de student zijn tussenproduct beoordelen), door de student te verplichten bepaalde projectfasen in een gesuperviseerde practicumssituatie te laten verrichten, of door periodieke begeleidingsmomenten in te bouwen.

Wes Holleman
weblog onderwijs 20-7-2008
<http://www.onderwijsethiek.nl>

>>> eindnoten >>>

¹ <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/Raad/uitspraken2008/2008-012.htm>

² Vergelijk ook de Gentse casus van *de slapende surveillant*: <http://lvb.net/item/6354> (20/6/2008); <http://forum.wina.be/index.php?t=msg&count=50&th=2800&start=0> (20/6/2008); <http://www.standaard.be/Artikel/Detail.aspx?artikelId=U01TG1RQ> (24/6/2008): 'De rector heeft nog een onderhoud gehad met de professor. "Daaruit is gebleken dat niet onomstotelijk bewezen kan worden dat de studenten van de gelegenheid gebruik hebben gemaakt om fraude te plegen", aldus Taelman. De rector besliste daarop om de studenten recht te geven op een vermoeden van onschuld.' Maar er bestaat ook een casus (<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=407>) waarin de Raad voor Betwistingen een tegengestelde redenering volgt.